

μῶν ἐπιστημονικὴν συνεργασίαν. Ἦθελεν εἶναι μηδὲν ἢ ἐμὴ ἐργασία ἄνευ τῆς ἡμετέρας συμπράξεως. Ἐξακολουθήσωμεν, κύριοι, τὸν δυσχερῆ ἀγῶνα, βέβαιοι ὄντες, ὅτι ἀγωνιζόμεθα ὑπὲρ τῶν τιμαλφεστάτων συμφερόντων τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς πατρίδος. Τῆς πατρίδος· αὕτη ἔστω ὁ πολικὸς ἡμῶν ἀστὴρ ἐν τῇ θεωρίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἡ διευθύνουσα πυξὶς ἐν τῇ πράξει, ἧς τὰς δοκιμασίας ἃς προσπαθῶμεν νὰ θεραπεύωμεν διὰ τῶν διδαγμάτων τῆς ἐπιστήμης. Ἄν κάτω ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς δημοσίας πλατείας, ἀνυψοῦται ὁ κονιορτὸς τῶν παθῶν, σκοτίζων πολλάκις τὴν δῶψιν καὶ τὴν φρένα καὶ τοῦ ἀπαθεστέρου, ἐπὶ τῶν κορυφῶν τούτων τοῦ πνεύματος ἃς πνέη πάντοτε ζεῖδωρος ὁ ἀῆρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς εὐκρινουῆς ἐπιγνώσεως. Ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν σκιάν τῆς ἐπιστήμης ἔν μόνον ἔστω τὸ μέλημα ἡμῶν, ἡ ἀναζήτησις τοῦ ἀληθοῦς, πρὸς τὴν ἔρευναν καὶ γνῶσιν τοῦ ὁποίου δαπανῶμεν τὰς ἡμετέρας δυνάμεις. Ἐν τῇ πεποιθήσει ταύτῃ ἐρρωμένως ἃς προβῶμεν εἰς τὸ ἡμέτερον ἔργον. Τὰ ἐπίγεια πάθη ἀποσβέννυνται θᾶττον ἢ βράδιον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ χρόνου· ἀλλ' αἱ ἀλήθειαι τῆς ἐπιστήμης εἶνε αἰώνια καὶ εὐεργετικά, καρποφόροι δὲ ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν διὰ τε τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς μεταγενεστέρους.

ΤΑ ΠΕΡΙΞ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ

UN CHEVAL DE PHIDIAS*

Τοῦ Ἀκαδημαῖκου

VICTOR GERBULIEZ

Ὀλίγαι εἰσὶ πόλεις κατ' ἐμὴν γνώμην, ὧν τὰ πέριξ δύνανται νὰ ἐρίσωσι τοῖς τῶν Ἀθηνῶν περὶ κάλλους. Ἡ τῶν ὑδάτων ἀφθονία καὶ ὁ πλοῦτος τῆς βλαστήσεώς εἰσι βεβαίως οὐ μικρὸς κόσμος τῶν τοποθεσιῶν, καὶ ἔστιν ὠραῖόν τι ἢ Προῦσα, παραδείγματος χάριν, ἢ Γρενάδα αὕτη

* Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1863 καὶ ἔσχεν ἤδη εἴκοσι καὶ τέσσαρας ἐκδόσεις, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἑκατομμύρια ἤδη Εὐρωπαίων καὶ ἄλλων λαῶν ἐδιδάχθησαν νὰ θαυμάζωσι τὴν φύσιν τοῦ Ἀθηναίου ἐδάφους, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν ἔτι καὶ περιφρονοῦμεν αὐτήν.

τῆς Ἀνατολῆς, ἔχουσα κλιμακηδὸν διατεταγμένα τὰ τεμένη, τοὺς *μυγαρέδες* καὶ τὰς ποικιλόχρους αὐτῆς οἰκίας ἐπὶ τῆς πρώτης κλιτύος τοῦ Ὀλύμπου, ὑπὸ μέλανα δάση καστανεῶν καὶ ἐπικειμένη κοιλάδι, ἣτις ἐκτείνεται εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῆς ὡς εὐρεῖα θάλασσα χλόης καὶ ἐκτίθησι πρὸς θεῶν τοὺς ἑαυτῆς λειμῶνας, τοὺς ἀπεράντους κήπους, τὰ πυκνὰ ἄλση, τοὺς ἀνάντεις δρόμους, περιειλημμένους ἐν αἰμασιαῖς δεκαπέντε ποδῶν ὕψους, καὶ τοὺς ἡρέμα κατακλινεῖς λόφους, κεκαλυμμένους ὑπὸ ἀφθόνου βλαστήσεως, ἣν διατηροῦσιν ἐν ἀγήρῳ ἀκμῇ πηγαὶ ἀναβλύζουσαι καὶ ρύακες κελαρύζοντες. Ἄλλ' ὅ,τι ἐγὼ περὶ πλείονος ποιῶμαι ἢ τὴν ζωρότητα καὶ τὸν πλοῦτον τῶν συσκιασμάτων, ἐστὶν ἡ χάρις τῶν γραμμῶν, τὸ πολυειδὲς τῶν χρωμάτων καὶ ἡ ἐναρμόνιος ποικιλία τῶν σχημάτων, οὐδεμία δὲ τοποθεσία, παρ' ἐμοὶ κριτῆ, συνενοῖ χαριέστερον τῶν περιχώρων τῶν Ἀθηνῶν τὰ τρία ταῦτα εἶδη τῆς καλλονῆς.

Φαντάσθητι προμήκη πεδιάδα ἡρέμα ἀνυψουμένην ἐπὶ τῶν πλευρῶν καὶ συναντῶσαν τοῖς ὄρεσιν, ἅτινα περιβάλλουσιν αὐτήν, τὸν Ὑμηττὸν πρὸς ἀνατολάς, τὸν προσφιλεῖ ταῖς μελίσοις Ὑμηττὸν, μετὰ τῆς κυματώδους αὐτοῦ ράχεως καὶ τῶν κεκομμένων πλευρῶν ὑπὸ κοιλωμάτων, πρὸς βορρᾶν τὴν πριονώδη πυραμίδα τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τὸν Πάρνηθα μετὰ τῶν ἐλατῶν καὶ τῆς ἀγρίας ὄψεως τῶν ὑπερηφάνων αὐτῆς περιγραμμάτων καὶ τῶν βαθειῶν ῥωγμῶν, πρὸς δυσμὰς τὴν μακρὰν σειρὰν τοῦ Αἰγάλεω, διατρέχοντος εὐθύ πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τεμνομένου ἀπέναντι τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν πυλῶν τοῦ Δαφνίου, ὅθεν διέβαινεν ἡ πομπὴ τῶν Ἐλευσινίων, πρὸς νότον τὴν θάλασσαν, τὰς νήσους αὐτῆς καὶ τὸ ἐξ ἀπορρώγων ὑψωμάτων πλαίσιον αὐτῆς. Παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὄρεων ὑψοῦνται πολυάριθμοι καὶ ποικίλοι τὸ εἶδος λόφοι, οἱ μὲν μεμονωμένοι, οἱ δὲ συνδεόμενοι πρὸς ἀλλήλους δι' αὐλώνων μάλλον καὶ ἥττον βαθέων. Πρὸς τὸ Πεντελικὸν ὁ Ἀγχεσμος μετὰ τῶν χλοερῶν αὐτοῦ κλιτύων, κλιμακηδὸν ὑψουμένων.* Ἐγγυτέρω τῶν Ἀθηνῶν, πρὸς

* Ποῦ σήμερον ὁ Ἀγχεσμος καὶ αἱ χλοεραὶ αὐτοῦ κλιτύες, Κυβερνῆται τῆς Ἑλλάδος; Κατὰ τὸ ἡμισυ κατεστράφη, καὶ ὅμως τὰ καταβιβρώσκοντα αὐτὸν θηρία οὐπω ἐχορέσθησαν! Σημ. Κ. Κ.

** Ποῦ ἡ ἑτέρα τοῦ Λυκαθηττοῦ κορυφή; Κατεσπαράχθη, καὶ ὅμως οἱ κοσμοῦντες διὰ μεγαλοσταύρων τὰ στήθη αὐτῶν ὀλετήρες τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου ὑψώματος δὲν αἰσθάνονται αὐτὰ σπαραττόμενα ὑπὸ τῶν τύψεων τοῦ συνειδότος! Σημ. Κ. Κ.

βορρᾶν τῆς νέας πόλεως, ὁ παράδοξος τοῦ Λυκαβηττοῦ λόφος, παμμεγέ-
 θης, ὀξύς καὶ δικάρηνος βράχος,** πεσὼν ὡς γινώσκεις, ἐκ τῶν χειρῶν
 τῆς Ἀθηνᾶς, ἐκπλαγείσης, διότι ἀνήγγειλεν αὐτῇ ἡ κορώνη τὴν περιέρ-
 γειαν τῆς Ἀγραύλου. Μεταξὺ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς θαλάσσης ἡ Ἀ-
 κρόπολις μετὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν, ἀλλὰ ψιλῶν καὶ ὑπερύθρων αὐτῆς
 βράχων, λελαξευμένων οἶονεὶ διὰ τῆς σμίλης, καὶ οἱ ναοὶ αὐτῆς, τῶν τὰ
 ἀετώματα καὶ τὰ περιστύλια ἀπείκονίζονται ἐν τῷ στερεώματι ὑπεράνω
 τῶν τειχῶν τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Κίμωνος, ἐν ᾧ πέριξ τοῦ θε-
 σπεοῖου τούτου φρουρίου ἐξελλίσσεται ἡμικυκλικῶς σειρὰ λόφων χθαμα-
 λοτέρων, στρεφομένων πρὸς αὐτὴν ἐπὶ λατρεία, ὡς νύμφαι κλίνουσαι
 πρὸ τῆς θεᾶς, ἧς ἐγένοντο πρόσοποι. Ἐνταῦθα ὁ γήλοφος τοῦ Μου-
 σείου συνένοῦμένος τῇ Πνυκί. Ὀλίγον πρὸς δεξιὰν τὸ ὕψωμα τῶν
 Νυμφῶν. Πρὸς τὰ ἐμπροσθεν ὁ Ἄρειος Πάγος μετὰ τῶν τραχέων αὐ-
 τοῦ βράχων, τῶν ἀπορρώγων χειλέων, τῶν ἐξηρθρωμένων πλευρῶν καὶ
 τῶν κελαϊνῶν κρημνῶν, βαράθρων καθιερωμένων ταῖς Εὐμενίσιν.

Οὐδαμοῦ τῶν χωριζόντων ταῦτ' ὤματα ταῦτα διαστημάτων εὐρίσκεται
 ἔδαφος ὁμάλον καὶ λειόν, ἀλλὰ πανταχοῦ ἀνωμαλίας, λοφίδια, γηλό-
 φους, αὐλῶνας, καθιζήσεις καὶ ἐξάρσεις, κοιλώματα καὶ ἀνιζήσεις, σχε-
 διάσματα θαυμασίως μεμερισμένα, πάντα τὰ ποικίλα ταῦτα σχήματα
 συμφώνουντα, καὶ συνάδοντα, οὐδὲν ἔχοντα τὸ ἀπότομον, τὸ προσκροῦον,
 τὸ δυσαρμόνιον. Νομίζεις ὅτι τὸ ἔδαφος ἐταράχθη ἄλλοτε ὑπὸ ἡφαι-
 στειώδους κλονισμοῦ, ὅστις ἀνύψωσεν αὐτὸ πανταχόθεν, καὶ οὐτινος
 βραδύτερον ἢ ἀταξία μετετρέπη εἰς καλλονὴν ἐπιμελεία προστάτιδος
 θεότητος, ἐνασχοληθείσης νὰ ἐγκάμψη καὶ συναρμόσῃ πάσας ταύτας τὰς
 γραμμάς, νὰ λεάνη τὰ περιγράμματα ταῦτα, νὰ συναρμόσῃ τὰς ἐπι-
 φανείας ταύτας, ἐξαλείφουσα τὰς δυσμορφίας, ἀποκρύπτουσα τὰς ἀρ-
 μογὰς τῶν ὑποστρώματων καὶ ἐπιχέουσα θαυμασίαν ἄρμονίαν, ἧς δυσ-
 κόλως δύναται τις νὰ διαγνῶ τὸ μυστήριον ἐπὶ τῆς ἀτελευτήτου ταύ-
 τῆς ποικιλίας τῶν ἀνωμαλιῶν, αἵτινες φαίνονται ὅτι διαφεύγουσι πάντα
 κανόνα καὶ πᾶσαν συμμετρίαν. Naί, θεία χεὶρ ὤρυξεν, ἔσκαψεν, ἔμαξεν,
 ἐπλασεν, ἐσχημάτισε τὴν ἱεράν ταύτην γῆν, ὡς ὁ τοῦ γλύπτου δάκτυ-
 λος ποιεῖ τὸ ἐκ κηροῦ πρόπλασμα. Καὶ ἡ ἄρμονία αὕτη τῶν καθ' ἕκα-
 στα, ἥτις φαίνεται ἐν τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ πεδιάδι, ἐπαυξάνεται τῇ συνδρομῇ,
 ἣν παρέχουσιν αὐτῇ οἱ διακόπτοντες καὶ περιβάλλοντες αὐτὴν λόφοι καὶ
 ὄρη ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ εἰκόνι οὐδὲν φαίνεται τυχαῖον, τὰ πάντα ἐ-

χουσιν αἰτίαν καὶ σκοπὸν ὡς ἐν τεχνουργήματι, πᾶν περίγραμμα προκαλεῖ ἕτερον ἀντιστοιχοῦν, πᾶσαι αὐταὶ αἰ γράμμαί συναναζητοῦνται, συνακολουθοῦνται καὶ συναντῶνται ἴν' ἀποφεύγωσι πάλιν ἀλλήλας, χαράσσουσαι ἰδιοτρόπως σπεῖρας καὶ συμπλέγματα, ὅμοια τοῖς μαγικοῖς κύκλοις, οὓς ἀποτυποῖ ἐπὶ τοῦ βρύου τῶν δασῶν ὁ πούς τῶν Χαρίτων, σκιρτωσῶν ὑφ' ἡδονῆς. Φαντάσθητι ἔπειτα ἀμφοτέρω τὰ ἄκρα τῆς πεδιάδος ταύτης, ἐδάφη ἐκτεταμένα, ἀλλὰ ψιλὰ πάσης βλαστήσεως, ὡσεὶ ἀποκρούοντα πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ ἐπικαλύψῃ τὴν ἀβρὰν καλλονὴν τῆς μορφῆς αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀσκεπῶν τούτων διαστημάτων ἐπὶ ἑκατέρας ὀχθῆς τοῦ Κηφισοῦ, τοποθέτησον ἀπέραντον ἐλαιῶνα, πολλῶν σταδίων τὸ μήκος καὶ περιβαλλόμενον ὑπὸ κήπων πολυδένδρων καὶ τῶν ἐλευθέρων ἀμπέλων τῆς Μεσημβρίας, ἃς μοῖρα εὐνουστέρα δὲν ὑποβάλλει τῇ κηδεμονίᾳ τῶν ἰκριωμάτων. Φαντάσθητι τὸ δάσος τοῦτο, ὅπερ παρακολουθοῦν τῷ ρεύματι τοῦ ποταμοῦ θέλγει τὴν ὄρασιν διὰ τῶν ἐπισκιάσεων δροσερᾶς χλόης καὶ ἔπειτα ἐπίχεον ἐπὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ταύτης τοποθεσίας φῶς θεῖον, ἐπιλαμπρῦνον τὰ καθέκαστα, ἐπικοσμοῦν τὰς ἐξοχὰς, θωπεῦον ἐρωτύλως τὰ περιγράμματα καὶ ὅπερ ἐξισοῦν τὴν ποικιλίαν τῶν χρωμάτων πρὸς τὴν τῶν σχημάτων, πλημμυρεῖ ἐπὶ τῶν ἐγγυτέρω τοποθεσιῶν μετὰ ζωηρᾶς λάμπσεως καὶ ἐφαπλοῖ ἐπὶ τῶν ἀποστάσεων ἀτμοὺς κυανόχρους, ροδόχρους ἢ ἰόχρους. Καὶ νῦν ἀναβάς ἐπὶ ὕψωμα περίλαβε διὰ τοῦ βλέμματος τὴν εὐρεῖαν ταύτην εἰκόνα, θεώρει καὶ θαύμασον· ἀνησυχῶν μόνον πῶς κατορθώσεις νὰ ἀποσπασθῆς ἀπὸ τοῦ θεάματος τούτου, οὔτινος ἢ καλλονὴ ἀνανεοῦται καὶ ποικίλλει ἀπαύστως, διότι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὰ χρώματα μεταβάλλονται, μετατίθενται, ἐπιζοφοῦνται ἢ διαφωτίζονται καὶ νέα τοποθεσία ὡσεὶ διὰ μαγείας ἀνακύπτει ὑπὸ τὰ ὄμματά σου, καὶ μένεις ἐκπληκτος, ἐπέχων τὴν ἀναπνοὴν σου, ἐντροφῶν ἀκορέστως ἐν τῇ θεᾷ ταύτῃ, ἡδεῖα ἅμα καὶ μεγαλαπρεπεῖ, ἣν κάλλιον νὰ λησμονήσῃς ἀπερχόμενος ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ φόβου μὴ εὐρῆς ἀλλαχοῦ τὴν φύσιν ἢ χυδαίαν, ἢ τραχεῖαν, ἢ μονότονον, ἢ ἄρρυθμον, ἢ ἐπιτετηθευμένην*.

Ἐπίσπασμα ἐκ τοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος πρὸς τὸν κ. πρωθυπουργὸν

* Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῖς εἰκόνας ταύτης τῶν π ἐ ρ ι ξ τῶν Ἀθηναίων κρινέτωσαν καὶ μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι, εἰ ἐσμέν ἄξιοι τῆς πατρίδος ἡμῶν καὶ καλυψάτωσαν τὰ πρόσωπα ὑπ' αἰσχύνῃς ὄρωντες καὶ ἀκούοντες τὰ συμβαίνοντα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἐν Ἀθήναις.

ὑπομνήματος περὶ διασώσεως τῶν καταστρεφόμενων ἱστορικῶν, μυθολογικῶν καὶ καλαιοθητικῶν ὑψωμάτων τῶν Ἀθηνῶν.

Κ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Πρακτικὰ εἰδικῆς συνεδρίας τῆ 22 Φεβρουαρίου 1887.

Ἡ συνεδρία αὕτη παρόντων πολλῶν ἐταίρων ἤρξατο κατὰ τὴν 10 ¹/₂ πρωϊνὴν ὥραν· ἀντικείμενον δὲ αὐτῆς ἦτο ὁ περὶ διδακτικῶν βιβλίων νόμος. Κατὰ πρῶτον ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ προέδρου ὑπόμνημά τι συνταχθὲν ὑπὸ ἐπιτροπῆς δι' οὗ ἐπεζητεῖτο ἡ κατάργησις τοῦ περὶ διδακτικῶν βιβλίων νόμου ὡς ζημιουῦντος ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς τοὺς συγγραφεῖς καὶ μαραίνοντος πᾶσαν πνευματικὴν ἀμιλλαν· μετὰ τινὰς παρατηρήσεις ἐξενεχθείσας ὑπὸ τινῶν ἐταίρων περὶ ἀπαλείψεως ἀναρμοδιῶν τινῶν φράσεων ὁ κ. Σπαθάκης ἀνέγνω σχέδιόν τι ὑπομνήματος κατὰ τοῦ νόμου τούτου ψέγον αὐτὸν ὡς ἐμποδίζοντα καὶ καταστρέφοντα τὴν ἐπίδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἐπέρανε δὲ αὐτὸ προβάλλων ὅτι πρέπει νὰ συγκροτηθῇ ἐπιτροπὴ ἐξ εἰδικῶν ἀνδρῶν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ἐγκρίνουσα ἢ οὐ τὰ ἐκάστοτε ὑποβαλλόμενα εἰς τὴν κρίσιν τῆς βιβλίου καὶ ὅτι πάντα τὰ ἐγκεκριμένα βιβλία δεόν νὰ διδάσκωνται οὐχὶ δὲ μόνον ἐν ἐξ αὐτῶν· καθότι τὰ διάφορα βιβλία δυνατὸν νὰ ἐνέχῃσι διαφόρους ἀρετάς, τοῦ μὲν πλεονεκτοῦντος κατὰ τοῦτο, τοῦ δὲ κατ' ἐκείνο καὶ ὅτι δυσχερεστάτη καθίσταται ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἀρίστου βιβλίου. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ σχεδίου τούτου τετραμελὴς ἐξελέγη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Γαλάνη, Βρατσάνου, Σπαθάκη, καὶ Γεράκη πρὸς σύνταξιν ὑπομνήματος πρὸς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον περὶ καταργήσεως τοῦ περὶ διδακτικῶν βιβλίων νόμου, ἐπισυναπτομένης ἐν αὐτῷ καὶ ἐγκυκλίου τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας ἐν Πρωσσίᾳ καταδικαζούσης τὸν τοιοῦτον νόμον ὡς ἀσύμφορον εἰς τὴν πνευματικὴν παραγωγικότητα. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεφασίσθη νὰ συνέλθῃ τὴν προσεχῆ τετάρτην.

Λύεται ἡ συνεδρία περὶ ὥραν 12ην.